

Kritiskt läge för landets riksförbund – MAIS och Ax kräver att åtgärder sker!

Det går inte längre att använda ordet kris för att beskriva läget för landets riksorganisationer i kulturlivet. Inte ens under pandemin såg det så här illa ut. Vi talar om ett kulturellt nödläge, där de bärande strukturerna håller på att kollapsa. Såväl anrika riksförbund som nytillkomna har en fullständigt ohållbar situation, där såväl samtiden som framtiden är hotad. Kulturrådet svarar inte upp mot behoven. MAIS – Musikarrangörer i Samverkan och Ax – Kulturorganisationer i samverkan kräver att landets politiker och beslutsfattare tar ansvar och det omgående!

MAIS och Ax samlar tillsammans majoriteten av landets riksorganisationer inom kulturlivet – 28 riksförbund – alla med olika inriktning och som fyller mycket viktiga funktioner som sammanhållande infrastrukturer för tusentals kulturföreningar och hundratusentals engagerade delaktiga. Tillsammans utgör de en fundamental och bärande struktur som arbets- och uppdragsgivare för tusentals yrkesverksamma kulturutövare. Räckvidden gentemot deltagande och publik når ut i hela landet. Dessa demokratiska hörnpelare i kulturlivet är inte bara viktiga utan absolut nödvändiga om Sverige ska leva upp till de nationella kulturpolitiska målen.

Dessa strukturer är mycket sköra och sedan lång tid kulturpolitiskt åsidosatta och kraftigt underfinansierade, i synnerhet sett till deras mycket viktiga funktioner. Under flera decennier har stöden till landets riksorganisationer successivt minskat, trots att behoven ökat och fler förbund som tillför en bredd har tillkommit. Stöden har vare sig justerats mot inflation eller följt befolkningsutvecklingen, vilket över tid får stora konsekvenser.

Under 2024 vädjade riksförbunden genom sina två paraplystrukturer MAIS och Ax till kulturministern, utskottet, departementet och framför allt till Kulturrådet om akuta stöd. Förbunden lyfte fram detta i form av flera gemensamma skrivelser, åtskilliga möten, seminarier och lägesrapporter, samt därtill många ansökningar som beskrev de alltmer akuta behoven. Trots detta fick riksorganisationerna ingen hjälp. Tvärtom valde Kulturrådet att sänka anslagen till riksorganisationerna även för år 2025.

Rapporten Utlåsningseffekten – del 2, som släpptes den 15:e maj, pekar på alarmerande brister i stöden till landets fria och ideellt organiserade nationella infrastrukturer i kulturlivet. Stöden har inte utvecklats på över 10 år och Kulturrådet har även valt att minska omfattningen av stöden, som kommer allt färre sökande till del. Under de senaste tre åren har stöden till riksorganisationerna minskat med mer än 4 000 000 kronor, vilket motsvarar sänkningar med 20%. Det råder en inlåsningseffekt av medlen, där stöden urholkas, samt en utlåsningseffekt av nya sökande. Situationen är med andra ord mycket allvarlig och trots upprepade försök att påtala brister och framhålla behov så har inget hänt.

Konsekvenserna av de bristande stöden är alarmerande. MAIS har samlat statistik från sina medlemsförbund. Under de senaste tre åren har MAIS och medlemsförbundens sammanlagda omsättning minskat med mer än 7 000 000 kronor och totalt har antalet anställda minskat med 37 % till följd av nedskärningar. Förbunden har kämpat för att kompensera för detta och beräknade förluster som behöver täckas med eget kapital är över 3 100 000 kronor. För många har livlinorna nu börjat ta slut.

Allt detta hade kunnat undvikas med vad som i förhållande till kulturbudgeten utgör mycket små insatser. Vi vill framhålla att förutsättningarna faktiskt finns inom befintlig budget, om bara prioriteringarna sker.

Den enda aktör som gynnats och som givits en tydligt positiv stödutveckling är det förbund som valt att inte samverka med andra och som företräder kommersiella aktörer. Kulturrådet har konsekvent skurit ned på stöden till majoriteten av riksförbunden, med endast få undantag.

De nationella kulturpolitiska målen förespråkar ett kulturliv som kännetecknas av en dynamisk, obunden och utmanande kraft. De stöd som ges är otillräckliga för att skapa sådana förutsättningar för majoriteten av landets riksförbund. Det är för oss tydligt att myndigheten inte längre klarar av sitt uppdrag. Det saknas en kulturpolitisk strategi för att trygga landets demokratiska infrastrukturer i kulturlivet.

MAIS och Ax har under 2024 föreslagit flera konkreta åtgärder för att möta den pågående krisen:

- förstärk stöden till landets riksorganisationer – idag och långsiktigt
- tydliggör uppdraget till berörda myndigheter och om nödvändigt inför mer adekvata stödstrukturer
- öka kunskapen om det ideellt organiserade kulturlivets nationella infrastrukturer genom att tillsätta utredningar och andra kunskapshöjande insatser.

Vi hänvisar även till våra två tidigare skrivelser (2024-04-16 och 2024-10-09) för mer detaljerade beskrivningar av förslagen, vilka fortfarande är aktuella.

Sverige har ett kulturliv med starka rötter i demokratin, där kulturföreningar utgör fundamentet. Det har tagit över hundra år att bygga upp men utan något som helst underhåll är det inte längre taket som rasar in – det är grunden som sviktar!

Vi är 28 riksorganisationer i kulturlivet.

Vi kan inte längre vädja om handling.

Vi kräver omgående åtgärder!

Hadrian Prett, ordförande

Ax – Kulturorganisationer i Samverkan

Erik Palm, ordförande

MAIS – Musikarrangörer i Samverkan

Ax består av:

Amatörteaterns Riksförbund (ATR)
Folk You
Föreningen för Tidig Musik (FFTM)
Kontakt nätet
Lokalrevyer i Sverige (LIS)
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)
Riksförbundet Visan i Sverige
Riksförbundet Öppna Kanaler (RÖK)
RUM – Riksförbundet Unga Musikanter
Svenska Arbetarsångarförbundet (SAS)
Svenska Folkdansringen
Svenska Squaredansförbundet
Sveriges Arbetarteaterförbund (ATF)
Sveriges Filmförbund (Sfilm)
Sveriges Guideförbund
Sveriges Kyrkosångsförbund
Sveriges Körförbund
Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR)
Sverok – Spelhobbyförbundet
SUB – Riksförbundet För Subkultur
UNGikÖR
Ung Media Sverige (UM)
Ung teaterscen

MAIS består av:

FolkYou
Kammarmusikförbundet
Kontakt nätet
RANK – Riksförbundet arrangerar av nutida konstmusik
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)
Riksförbundet Visan i Sverige
Svensk Jazz
Sveriges Orkesterförbund
Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR)
Sweden Festivals

REFERENSER:

Rapporten Utlåsnings effekten – del 1: <https://www.kontakt natet.se/utlasningseffekten/>

Rapporten Utlåsnings effekten – del 2: <https://www.kontakt natet.se/utlasningseffekten-del-2/>